

Valtioneuvoston EU-ministerivaliokunta, Tasavallan presidentti Alexander Stubb, ulkoministeri Elina Valtonen, Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta

EU:n ja Israelin välinen assosiaatiosopimus on ollut voimassa 25 vuotta. Tänä aikana useat ihmisoikeusjärjestöt ja poliitikot ovat vaatineet sen ihmisoikeuspykälien täytäntöönpanemista, tähän saakka turhaan. Viimeaikaiset maailman korkeimpien oikeudellisten auktoriteettien tulkinnat Israelin miehityksen oikeudellisesta luonteesta tekevät tämän velvollisuuden välttämisen mahdottomaksi.

Vuosi sitten YK:n kansainvälinen tuomioistuin ICJ määräsi Israelin ryhtymään välittömiin toimiin uhkaavan kansanmurhan estämiseksi Gazassa ja toisti nämä määräykset maaliskuussa ja toukokuussa. Israel on laiminlyönyt täysin nämä kaikkia valtioita sitovat määräykset. Gazan sota on johtanut lähes 47000 ihmisen todettuun kuolemaan, minkä lisäksi on odotettavissa mahdollisesti jopa satoja tuhansia välillisiä kuolemia. Riippumattoman konfliktien seurauksia siviileille seuraavan Aiwars-tutkimusorganisaation mukaan Gazan hyökkäys on ollut siviileille ylivoimaisesti intensiivisin, tuhoisin ja kuolettavin konflikti, jonka se on kertaakaan dokumentoinut.¹

Israelin ihmisoikeusloukkaukset eivät alkaneet vuonna 2023 eivätkä ne rajoitu vain Gazan kaistaleelle. Järjestelmälliset ja laajat ihmisoikeus- ja kansainvälisen oikeuden loukkaukset, kuten maan ja luonnonvarojen anastaminen, apartheid ja väkivallan suhteeton käyttö ovat jatkuneet kaikilla miehityksillä alueilla koko 57 vuotta kestäneen miehityksen ja 17 vuotta kestäneen Gazan saarron ajan.

Viime vuoden heinäkuussa ICJ antoi YK:n yleiskokoukselle neuvoa-antavan lausunnon, jossa todettiin Israelin miehityksen rikkovan kansainvälisen oikeuden normeja, joita ovat kielto ottaa alueita haltuun voimakeinoin ja palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden loukkaaminen, mistä syystä miehitys on lainvastainen.² Tuomioistuimen mukaan kansainvälinen oikeus asettaa kolmansille maille kolme velvoitetta: 1) lopettaa Israelin laitton läsnäolo miehityksillä alueilla, 2) olla tunnustamatta lailliseksi Israelin läsnäoloa ja sen jatkumista miehityksillä alueilla sekä 3) olla avustamatta ja tukematta Israelin laitonta läsnäoloa miehityksillä alueilla. YK:n yleiskokous vahvisti lausunnon syyskuussa päätöslauselmassaan, jossa se vaati Israelia lopettamaan palestiinalaisalueiden miehityksen viimeistään 12 kuukauden kuluessa, lopettamaan välittömästi uudet siirtokuntahankkeet ja evakuoimaan kaikki siirtokuntalaiset miehityksiltä palestiinalaisalueilta.³

ICJ:n lausunto ei ole oikeudellisesti sitova, mutta lait, joihin se perustuu, ovat. Lontoon yliopiston kansainvälisen oikeuden professori Ralph Wilde on laatinut oikeudellisen analyysin ICJ:n neuvoa-antavasta lausunnosta ja sen seurauksista kolmansille valtioille ja Euroopan unionille.⁴ Siinä todetaan Israelin loukkaamien kansainvälisen oikeuden normien asettamien velvoitteiden sitovan kaikkia kansainvälisen oikeuden subjekteja, kuten kolmansia maita ja Euroopan unionia, eikä niistä saa poiketa missään olosuhteissa.

¹ <https://gaza-patterns-harm.airwars.org/>

² <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/186/186-20240719-adv-01-00-en.pdf>

Suomenkielinen tiivistelmä

https://akys.kapsi.fi/wordpress/wp-content/uploads/2024/07/Kansainvalisen_tuomioistuimen_lausunto_19072024_yhteenvedo.pdf

³ <https://documents.un.org/doc/undoc/ltd/n24/266/48/pdf/n2426648.pdf>

⁴ https://www.ucl.ac.uk/laws/sites/laws/files/ralph_wilde_icj_opt_ao_thirdstateseu_legal_opinion.pdf

Suomenkielinen yhteenvedo https://akys.kapsi.fi/wordpress/wp-content/uploads/2024/12/ICJn-mielipide_oikeudellinen_analyysi.pdf

Analyysissa todetaan Israelin läsnäolon laittomuuden perustavanlaatuisena seurauksena olevan, että kaikki, mitä Israel on tehnyt miehityillä alueilla, on ilman kansainvälisen oikeuden antamaa oikeutusta ja laitonta hallintovallan käyttöä. Euroopan unioni ja sen jäsenmaat ovat tähän saakka pitäneet miehityksen lopettamisen edellytyksenä Israelin ja palestiinalaisten välisen sopimuksen aikaansaamista ja ovat keskittyneet tällaisten neuvottelujen aikaansaamiseen (tiedämme hyvin, millaisella menestyksellä) ja Israelin toimien lainmukaisuuden tai ”humaanisuuden” seuraamiseen. ICJ:n lausunnon ja YK:n päätöslauselman jälkeen EU ja valtiot eivät voi enää jättää huomiotta itse miehityksen laittomuutta ja velvollisuuksiaan sen välittömäksi lopettamiseksi.

Koska, kuten ICJ:n lausunnossa todetaan, Israel kohtelee miehitettyjä alueita Israelin valtion yleisen määrittelemättömästi jatkuvan vallan alaisena alueena, sen läsnäolo kytkeytyy Israelin valtioon ja sotavoimiin, talouteen ja yhteiskunnan eri osa-alueisiin, kuten kulttuuri, urheilu ja koulutus, niin monimutkaisin ja monitahoisin tavoin, että ne ovat tosiasiallisesti ja oikeudellisesti katsoen toisistaan erottamattomia. Koska Israelin läsnäolo miehityillä alueilla ja sen taloudelliset ulottuvuudet ovat erottamattomasti kytköksissä Israeliin ja sen talouteen yleensä, kaikki taloudelliset ja kaupalliset toimet Israelin kanssa koskevat tavalla tai toisella myös miehitettyjen palestiinalaisalueiden kaikkia osia ja siksi kaikki tällaiset toimet voivat vakiinnuttaa läsnäoloa. Ei ole mahdollista mielekkäästi tunnistaa ja erottaa alueita, joissa yhteistyö Israelin kanssa on mahdollista ilman, että tunnustetaan, tuetaan tai autetaan laitonta läsnäoloa.

EU:n ja Israelin välisen assosiaatiosopimuksen tekstissä sopimuksen ja sen osapuolten välisten suhteiden sanotaan perustuvan taloudellisen vapauden sekä YK:n peruskirjan periaatteille, erityisesti ihmisoikeuksien ja demokratian kunnioittamiselle. EU:n ja Israelin assosiaatiosopimuksen voimassaolo on täten perustavanlaatuisesti ristiriidassa paitsi näiden periaatteiden, myös Israelin miehityillä alueilla ylläpitämän läsnäolon todellisen, arvovaltaisesti osoitetun laittoman luonteen sekä Gazan sodan kansanmurhamaisten tapahtumien kanssa. EU:n yhteistyön jatkaminen Israelin kanssa Gazan sodan aikana ikään kuin mitään ei olisi tapahtunut on itse asiassa on tehnyt siitä osasyllisen.⁵

Espanja ja Irlanti ovat jo vaatineet assosiaatiosopimuksen jäädyttämistä. Yli 160 eurooppalaista kansalaisjärjestöä, joista 13 Suomesta, vaativat yhteisessä julkilausumassaan sopimuksen jäädyttämistä.⁶ Vaadimme Suomen valtiota toimimaan kansainvälisen oikeuden asettamien velvoitteidensa täyttämiseksi ja vaatimaan Espanjan ja Irlannin tavoin EU:n ja Israelin välisen assosiaatiosopimuksen jäädyttämistä, kunnes Israel alkaa kunnioittaa ICJ:n ja YK:n yleiskokouksen määräyksiä miehityksen lopettamiseksi ja Palestiinan kansan itsemääräämisoikeuden toteutumiseksi.

Arabikansojen ystävyysseura ry
Maan ystävät – Friends of the Earth Finland
Naiset Rauhan Puolesta
Psykologien Sosiaalinen Vastuu ry
Sumud – The Finnish Palestine Network
Suomen Rauhanpuolustajat

⁵ <https://www.tni.org/files/2024-06/Partners-in-Crime-Report-TNI-web.pdf>

⁶ <https://www.eccpalestine.org/european-call-suspend-the-eu-israel-association-agreement/>